EGRESSY ZOLTÁN: SÓSKA, SÜLTKRUMPLI

KENŐCSSZAG

A XX. század második felében leginkább a film, a populáris zene és az élsport tanított közel egyformán gondolkodni, érezni tíz- és tízmilliókat. Dehogy tanított: a filmsztár, az énekes-gitáros bálvány és a rekorder sportcsillag a mind gondosabban fölépített organizmusnak, a látványosság nagy üzletének a középpontjából szuggerálta az új mitológia képzetét. Ezeknek a világüzemeknek mindig a centruma ragyog, ott történik a csoda, ott mutathatja meg irigyelt, lenyűgöző, a rajongókat összekovácsoló tökéletességét az idol. Am a mitikus modern iparok a nagyközönségen jóval túl, viszont a hősökön jóval innen fönntartanak, foglalkoztatnak egy olyan, hatalmasra duzzadt övezetet, amelyet a produkció asszisztensei alkotnak. Ennek a körnek a létélménye, létdrámája - a köztes helyzetből fakadóan - más, mint a főszereplőké vagy a publikumé. Bennük szinte egyesül és ki is huny a két sors: soha nem nekik tapsolnak, annál azonban érintettebbek, dörzsöltebbek, avatottabbak, semhogy beérnék az egyszerű tapsoló örömével.

A labdarúgásnak ilyen (nélkülözhetetlen) közreműködői a játékvezetők és (használjunk egy kiveszőben levő szót) a partbírók. Egressy Zoltán, a fociberkekben járatos - alkalmi sporttudósítóként sem ismeretlen - drámaszerző ró-luk írt háromszereplős dara-bot, *Sóska, sültkrumpli* címen. *A komédia két és fél felvonásban* műfaji megjelölésű groteszk érdekes megjelenítésbeli lehetőségeket kínál, s mert a (színházi) szünetet is aktivizálja, megpróbál a hagyományos befogadói magatartás némi változtatására nógatni (evéssel-ivással-cigarettázással csak részben lehet kiszakadni a játék áramából; erről később). *A Sóska...* mégis vérbeli színészdarab. Triót kíván, színpadi kamarazenét. A Shure Stúdió **kis** termében nem is marad el a házimuzsika.

Játékvezető, két partjelző. Három férfi. Volt egy „közös" nőjük, Mariann, aki most már egy negyediké (az ellenőré - ha még az övé; mindenesetre a családban maradt). Viszonyváltozásokat kiváltó interperszonális szituációnak az is elég lehetne, hogy Művész Mariannját Lacikám nyúlta le, de valamikor menet közben Szappan is dugta. Lacikám, a Bíró azonban éppen most, még huszonévesen szeretné bevezetni magát a nemzetközi sípmesterségbe, az UEFA, a FIFA hatalmasságainak színe elé. **Egykor az idősödő I.** Partjelző, Szappan is **erről álmodott**, csak hát közbejött a gikszer, a műhiba - s minden bizonnyal épp Lacikám is... A II. Partjelző, Művész - ő eszegette meccsnapokon kabalából Mariann utolérhetetlen sóskás sültkrumpliját - a delírium és a másnaposság hullámmozgásában leginkább csak arra ügyel, hogy mindig időben hányja ki magát, s hányja ki magából lírai lelkületének kín- és kecskerímeit. A távlatos pályájú ifjú bíró, a távlatát vesztett „öreg" asszisztens, az örök távlattalan fiatal asszisztens: pontosan hierarchizált hármas ez, s mivel Szappan semmiképp sem akarja, hogy Lacikám csillaga fölfusson a világfutball egére, az eseménytelen miliódrámát megmozgató drámai tettre is hajlandó... A nagy mérkőzés előtt, a szünetben és a meccs után sorsok teljesedhet-nek be.

Bozsó Péter mai újundok arszlán, férfimanöken-küllemű kemény karrierista. Sas Tamás rendezése - az írott szöveghez képest - késleltetett belépése pillanatában még rá is pakol egy mobiltelefonos, ellenszenves főnökdumát. Bozsó jó arányérzéke nem engedi, hogy a figura elszaladjon ebbe az irányba. Az Egressy adta korrekt és árnyalt jellemzést taktikusan beosztva, az alak iskolázottságának, valamint eltökéltségének jelzésével enyhíti a piperkőc és alighanem gátlástalan Bíró iránti antipátiát. A játékvezető kisfiússágának kidomborításával a szerep „túloldaláról" végzi ötvösmunkáját. Szőke, szemüveges macsó: ez **különben is kissé ellentmondásos.** A gyerekes tekintet helyett szúrós pillantást biztosító színes kontaktlencsével - nem volt könnyű megszerezni! - még inkább. Frizuraelrendezés, füttyerőpróba, előre- és hátrafutás: Bozsó megnevettet és elgondolkodtat „a jövő Puhl Sándorának" - Egressy instrukcióban leírja a nevet - „skálázásával". Fájdalom, az aljasul megtréfált utódjelöltben már legföljebb tíz százalék a sport- és hivatásszeretet, és kilencven a karrieréhség.

A vendég Nemcsák Károly épp a Budapesti Kamaraszínház premierje táján kezdte a televízió képernyőjén - sportbarát civilként - randalírozás nélküli szurkolásra buzdítani a futball híveit. A színészválogatott oszlopos tagja mozog a legotthonosabban a színpadi játékvezető-öltözőben, s az ő mozdulatai a legpraktikusabbak, legszakszerűbbek. A pályabicsaklással, a szegénységgel, a magányossággal összefüggő emberi gonoszságot és kisszerűséget egy időnként Caliban-szerű fickóból préseli ki. Nem kétséges: az ő színészi regisztere a legszélesebb, sőt a formálás változatossága kedvéért - vagy csupáncsak játékkedvből - játszik is a tűzzel, a túlzásokkal, szélsőségesen is karikírozza Szappant.

Karácsonyi Zoltán, Nemcsák Károly és Bozsó Péter (Ilovszky Béla felvétele)

Karácsonyi Zoltán (Művész) Mariann elcsaklizása miatt legbelül van a „drámai események" körén; viszont mert ő bőven beéri a partvonal melletti zászlólengetéssel, a „ki a bíró a FIFA-nál?" **konfliktusnak** csak (majdnem) vétlen részese. Játékát tehát a jó értelemben vett privatizálás: a párás **szemű költő**

és alkoholista idült magába nézése uralhatja. Karácsonyi észrevétlen észrevehetőséggel, nyomatékos visszahúzódással tölti azt a színi időt, amelyet a két kolléga átkakaskodik.

Sas Tamás kitűnő ritmusérzékkel és technikás „vágásokkal' helyezte el a maga tervezte térben színészeit. A folyamatosan pörgő Nemcsák, a kimért Bozsó és a lelassult Karácsonyi sok és hatásos váltással tarkított alakítása részben ennek a rendezői tempóérzéknek köszönhetően haladja meg a „focikomédia" szintjét, és lesz három különböző sorsú és életfelfogású férfi drámája (a siker és a sikertelenség démonát is szimbolizáló, meg sem jelenő nő árnyékában). Sas ugyanakkor az imént őszintén dicsért színészeket egy kicsit el is engedte: Bozsót és Karácsonyit a monotónia, Nemcsákot a spilázás felé.

Persze az a tény, hogy Nemcsák általában egy-egy gesztussal reagál a saját előző gesztusára, s hogy Bozsó és Karácsonyi olykor önismétlően tanácstalan, a dráma és a színpadra állítás érthetetlen elhangoltságaiból is eredhet. Bár nincsenek illúzióink a magyar stadionok állapotáról, Sas a tízezres (!?) közönséget vonzó s játékvezetői szempontból is nemzetközi fontosságú mérkőzéshez egy harmad- vagy negyedosztályú sportpálya öltözőjét lepusztultságát húzta díszletül stilizált, úgy Egressy is önmaguk alá dolgozta (nyelvileg, intellektualitásban stb.) hőseit. A hazai PNB olyan, amilyen, de nem örökrészegek és bűnözők szaladgálnak az oldalvonalnál, s nincs olyan hülye (a nemzetközi minősítés küszöbén álló) játékvezető, aki Lacikám mesebeli ökörségéhez foghatót követne el. Valószínűleg nem egyébről van szó, mint hogy Egressy és Sas horderejében a mai aréna, atmoszférájában a tegnapi grund történetét és figuráit akarta elmondani. A vadvalóságot és a legendát.

A kettő együtt nem megy. A lekoszlott, mikrorealista díszlethez valahogy hozzá kellett volna igazítani a külvilágot (tízezer torok bosszúszomja, lincshangulat: ez itt valami alkalmi, bágyadt nyöszörgés és három-négy dörömbölés). A szünetben televíziós képernyőkről, felvételről követhető Vasas-Győr meccs esztendőkkel ezelőtti, a trénerek már régen más kispadokon ülnek, a játékosok Izraelben vagy másutt fociznak. Ez nem föltétlenül baj, bár kitaszít a jelen idő közegéből - Szappan viszont 2000. április 2-án az aznapi Nemzeti Sportot szorongatta, rajta a Fradi kiadós vereségét hírelő szalagcímmel, s ehhez a játékvezetőknek nem volt egy szavuk sem, míg a közönség nem futballértő része is kénytelen volt ebbe a napi időmetszetbe helyezkedni. Érthetetlen, hogy a filmrendező Sas Tamás miért nem komponálta bele *a szünetmeccs* videóján látható derbibe a Lacikámat, Szappant, Művészt portretizáló villanásokat (melyek önmagukban kitűnőek, csak *nem ott* vannak). Nem ártott volna, ha az író teret hagy a rögtönzésnek, a rendező pedig nagyvonalúbban elegyíti a realitást és az álomszerűséget.

A röpszínlap szerint a jelmezeket nem tervezte senki. Ha a színház ügyes, a dresszeket sportruházati cég adta. A három flótásra, talán a raktárból, éppen az került, aminek kerülnie kellett (még a fölöslegesen elmaszkírozott és kissé elöltöztetett Nemcsákra is).

Szóba jön a bírók közt az izomlazító kenőcs. Hogy milyen jó szaga van. De még milyen! Boldogult sportoló koromból emlékszem rá, cimparemegve. Akkor Gerosannak hívták a tubusos írt. Ez az illat naturalista lengéssel be is felhőzi a Shure-t. Egy kicsit. *A Sóska, sültkrumpli* nem elég kenőcsszagú.

TARJÁN TAMÁS

Egressy Zoltán: Sóska, sültkrumpli (Budapesti Kamaraszínház, Shure Stúdió) *A játékteret tervezte és rendezte: Sas Tamás. Szereplők: Bozsó Péter, Nemcsák Károly m. v., Karácsonyi Zoltán.*

EGRESSY ZOLTÁN: SÓSKA, SÜLTKRUMPLI

Egyszerű a vi lág

Ki maja, hogy nézhetett ki az a Vasas sporttelepi öltöző, ahonnan *a Sóska, sültkrumpli* alapötlete származott, de talán nem is fontos. A szerzőnek kellett egy tér, ahova elfogadható indokokkal, átlátható időszakra és a további fejlemények reményében be lehet zárni három embert. Nem is sejtenénk, hogy egy játékvezetői öltöző mennyire megfelel e célnak: ide érkeznek szép sorban Egressy komédiájának főszereplői, két partjelző és egy futball-bíró. Meccs előtt állunk, az érkezési sorrend egyáltalán nem véletlenszerű. Szappan partjelző szereti maga irányítani a dolgokat, talán ezért is ő fut be a legkorábban, pillanatok alatt felmérni a terepet („Két kávé három embernek?"). Művész, aki esti magányában tömény alkohol fogyasztásával foglalkozik, beimbolyog ugyan idejében, de jelenléte igencsak éteri. A támolygás hátterében az a Marianna áll (a címbéli, hez fűződik), aki időközben átigazolt a nemsokára beérkező Szomorúszájúhoz - őt viszont Szappan is szenvedélyesen utálja, mert miatta minősítették vissza partjelzőnek. Az első tíz perc után minden készen áll az öltözői meccshez.

Kulcsár Attila, Sebestyén Aba és Rappert Gábor (Gorgan Edit felvétele)

A szatmárnémeti Játékszín díszletében a frontálistól néhány fokkal elcsúsztatott nézőpontból jelenik meg a játék tere. A színtelenszagtalan helyiségben a darab által előírt kellékek és díszletelemek (tükör, asztal, padok) prezentálásán kívül semmi sem segíti vagy